СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ. OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION

ТРИ ЦЕНТИ РІК XLV. Ч. 63. Джерзі Сити, Н. Дж., четвер, 18-го березня, 1937. VOL. XLV. No. 63. Jersey City, N. J., Thursday, March 18, 1937. THREE CENTS

СИДЯЧІ СТРАЙКАРІ ГРОЗЯТЬ НЕПОСЛУХОМ СУДОВІ

ДІТРОЙТ. — Приказ суду сидячим страйкарам фабрик автомобільного підприємства Крайслера не знайшов ще послуху. Що більше страйкарі відгрожуються, що вони не виконають приказу й не покинуть фабрик до означеного судом речинця. Замісць цього вони стали узброюватися в усе, що тільки мають під руками, щоби ставити опір урядовій силі.

Ситуація в місті комплікується ще через те, що тепер є тут коло трицять інших промислів, діткнених страйками. До того нові вибухають кожної хвилі. У вівторок наприклад, закрито чотири великі місцеві готелі, а саме: Бук Кеділек, Стетлер, Форт Шелбі й Дітройт Леленд — бо в них вибухли сидячі страйки. Між страйкарами та сторожами підприємства в Бук Кеділек прийшло до бійки, підчас котрої стріляли з револьверів.

Ґубернатор Мерфі робить зусилля, щоби не допустити до поширення сидячих страйків на інші промисли.

ФЕДЕРАЛЬНИЙ УРЯД ДУМАЄ ЗА СТРАЙКИ.

ВАШИНГТОН.—Федеральний уряд задумує виступити незадовго з пропозицією в справі встановлення машинерії для запобігування страйкам. В департаменті праці має бути встановлене відповідне тіло, до котрого могли би віднестися представники кожної сторони, не могучи добитися умови з противниками.

Покищо уряд вижидає з цею справою на вирішення справи реформи судівництва.

І В НЮ ДЖЕРЗІ Є СИДЯЧІ СТРАЙКИ.

НЮАРК (Ню Джерзі). — Не дивлячися на те, що губернатор стейту Ню Джерзі, Гофмен, загрозив, що він не буде толерувати сидячих страйків у цьому стейті, кілька груп страйкарів у стейті хопилися цього засобу.

В одній нюарській циґаровні вийшли на страйк 900 робітниць і засіли в фабриці. У Клифтоні засіли в одній фабриці пантофлів 42 робітники й 11 робітниць.

ЗАЛІЗНИЦІ ГОДЯТЬСЯ З ЮНІЄЮ ЗА ПЕНСІЇ.

ВАШИНҐТОН. — Представники залізниць краю й представники 21 великих юній залізничих робітників зробили добровільну угоду про пенсії на старі роки для залізничих робітників.

Угода обійме коло півтора міліона робітників. Максимальна місячна пенсія на основі цеї угоди буде виносити 120 долярів у місяць, тоді як максимальна пенсія на основі закону про забезпечення виносить 85 долярів.

БОЛІВІЯ ЗАБИРАЄ АМЕРИКАНЦЯМ НАФТУ.

БУЕНОС АЙРЕС (Арґентина). — Уряд Болівії видав декрет, котрим відкликується концесію на добування нафти, дану американському підприємству „Стендард Ойл Ко." та сконфіскував увесь маєток цього підприємства. Декрет закидує підприємству, що воно обманювало болівійський уряд, бо вивозило нафту, не платячи за неї урядові умовлених процентів.

Болівія каже, що „Стендард Ойл Ко." возила нафту до Арґентини. Уряд Арґентини це заперечує.

БОРОТЬБА ЗА ДИТЯЧУ ПРАЦЮ.

ГАРТФОРД (Конетикот).—Комітети для Федеральних Відносин в обох палатах леґіслятури цього стейту заявилися за потвердження пропонованої поправки до американської конституції в справі дитячої праці. Меншість теж предложить палаті послів свій рапорт.

ЛЕҐІСЛЯТУРА НЕ ЗАЯВИЛАСЯ ЗА ПОМИЛУВАННЯ МУНІЯ.

САКРАМЕНТО (Каліфорнія). — Сенат каліфорнійської стейтової леґіслятури відкинув 34 голосами проти 5 резолюцію за помилування Томи Мунія, робітничого провідника, що відбуває тепер досмертну вязницю, засуджений за кинення бомби підчас паради за воєнне підготування в Сан Франсіско в 1916 році. Палата послів ухвалила цю резолюцію минулого тижня 45 голосами проти 28.

ЗРІСТ ПОДАТКІВ.

ВАШИНҐТОН. — За час від 1-го до 15-го березня цього року федеральному скарбові заплачено особисто-доходових податків на 99 міліонів долярів більше, ніж за такий самий час у 1936 році. Сума досягнула 3 біліонів долярів.

ВПЛИВ ВІКУ НА УМ.

САВАНА (Джорджія).—На конгресі Американського Союзу Університетських Жінок виголосив д-р Ервинг Лордж, професор Колюмбійського університету, відчит про вплив віку на умову діяльність.

Він доказував, що людина не перестає розвиватися умово по досягненню дозрілости.

ПОМЕР СЕР ОСТЕН ЧЕМБЕРЛЕН.

ЛОНДОН. — В Англії помер один з найвизначніших англійських політиків, сер Остен Чемберлен. Він був впродовж 45 літ послом в парляменті. Був кількакратним міністром закордонних справ, а також прем'єром. Добре був обзнакомлений з українською справою й нераз висказував, що перед українським народом є велика будучність.

ПРОСИТЬ БІЗНЕСОВЦІВ ДАВАТИ ПРОВІД МОЛОДІ.

Про велику потребу для бізнесовців інтересуватися молодими людьми говорив до членів Клюбу Ківаніс в готелі Саскачеван В. А. Велбенд, головний секретар Y.M.C.A.

„Життя сьогодня є більше скомпліковане для хлопців", говорив він. „Нема провідної фільософії, яка одушевлялаб їх працювати тяжко і щадити гроші для успіху".

Про роботу в „Y" він говорив, що та інституція старається бути тим місцем, де молодь може виробити собі провідні думки.

Добрий характер є наслідком постійних вправ. Характер треба зберегти, щоби безробітна молодь могла пристосуватись до своїх занять пізніше в життю.

ДРОВОРУБ СПІВАКОМ.

Перед мікрофоном мінхенської радіостації виступив недавно Леонард Шмід, дроворуб із Весобруно, в Баварії, що розпоряджає фономенальною гарним голосом теноровим. Він осягнув такий успіх, що дирекція радіостації зробила з ним з місця контракт на 6 літ, беручи на себе кошти вишколювання його голосу.

НОВОБРАНЦІ, ЩО НЕ ЧУВАЛИ ПРО ВІЙНУ 1914 РОКУ.

У Франції переводять з новобранцями іспит, щоб устійнити їх умовий і культурний рівень. Новобранців з Нансі питали, що знають про велику війну. Вислідп цього іспиту були неймовірні: з 350 новобранців 100 взагалі не знали, що світова війна почалася 1914-го р., як довго вона тревала й т. п. Чимало з них навіть не знали, де полягли їхні батьки.

КАЖЕ, ЩО НЕДУМАЮЧІ ВЖЕ Є МЕРТВИМИ.

Освіта і поширення умових здібностей є процесом, що зачинається з днем уродин а кінчиться з днем смерти, говорив Дж. Е. Купер, учитель із Сентрал Калліджієйт, в своїй бесіді через редіо з нагоди програми „Освітного Тижня".

Є три важні чинники в будові, говорив п. Купер, дім найважніший; школа, і вкінці церква. Друга фаза освіти є трояка, твердив він, бо вона вчить широко-умости, вчить приймати відвічальности і відчувати глибоко і вірно. „Ми віримо, що хто не думає, той або ніколи не жив або вже є мертвим".

Відношення модерного учителя є не лиш приготовляти студентів до життя в громаді, але ясно їм представити, що вони тепер живуть в громаді.

НАМІРЕНА ЕМІҐРАЦІЯ АНГЛІЙСЬКИХ ДІВЧАТ ДО ДОМІНІЙ.

Під цю пору у Великій Британії число живучих там женщин є о один міліон більше від числа мужчин. В цей спосіб у Великій Британії численні дівчата взагалі не мають надії колинебудь вийти замуж. Щоб отже тим нещасливим дівчатам прийти якось в поміч, деякі англійські товариства роблять заходи, щоб британський уряд допоміг їм виїхати до поодиноких британських доміній, де знов є надвишка мужчин.

Доносять, що англійські дівчата найрадше виїхалиб до Полудневої Африки.

БОРОЛАСЯ ПРОТИ НЕДОЗВОЛЕНОЇ ЛЮБОВИ И ПОМЕРЛА ВІД НЕЇ.

В Лодзі застрілилася з револьвера 36-літня М. Маронська, розвідчиця слідчої служби, приділена до санітарно-обичаєвої бриґади. Викривала незвичайно вдачно доми схадин. Цікаво, що відібрала собі життя внаслідок нещасної любови.

ТЕРОРИСТИ В ПАЛЕСТИНІ.

З Єрусалиму доносять: Терористичний рух у Палестині відновився. В Сен Жен д'Арк утворилась організація „Христос і Магомет", яка має за завдання боротись з жидами. Арабська ґазета „Адіфа" припинена. На північнім кордоні Палестини арештували 12 жидів за нелеґальну еміґрацію до Палестини. Арабські адвокати в Гаїфі домагаються увільнення арабських терористів, яких арештували за замахи.

СОВІТСЬКІ ПОХОРОНИ.

Як подає офіціоз безбожницького руху „Безбожник", совітські піддані мусять критися зі своїми релігійними почуваннями, коли йде про похорони їхніх свояків. Вони йдуть до священика, що молиться над кількома грудками землі та кропить їх свяченою водою опісля непомітно кидають ту освячену землю до домовини.

БУЗЬКОВІ ПЕРЕГОНИ БУЛИ ЗАКОННІ.

Апеляційний суд провінції Онтеріо піддержав 23 лютого рішення судді Мидлтона з найвищого суду провінції, що точка про „бузькові перегони" в завіщанню Чарлса Венс Мілара є важна, однакож матері незаконних дітей не мають права, полишеного Міларом.

Спірна точка завіщання Мілара признаює його майно тій торонтонській матері, що в протягу десяти літ від смерти Мілара вродила найбільше дітей. „Перегони" скінчилися 31 жовтня, 1936, і за спадщиною по Мілардові зголосилися двайцадть матерей, що мали від 7 до 13 дітей. Між ними була й одна Павліна Кларк, мати девяти дітей, але пятеро з них породилися після того, як вона розійшлася з своїм чоловіком. Суддя Мидлтон вирішив, що вона не має права до спадщини Мілара, і якраз вона внесла відклик до апеляційного суду та програла.

ЧИСЛОВА ЛЬОТЕРІЯ В ПОЛЬЩІ.

Здається, що вже осінню ц. р. введуть урядово в Польщі нову систему т. зв. числової льотерії. Засада цієї льотерії проста: Льотерійне колесо буде мати 95 звитків з числами від 1 до 95. При тягненні будуть витягати пять звитків, їх числа будуть творити виграні. Кожний буде мати право купити льос на одно з довільних чисел, а висота виграної буде залежати від висоти ставки купуючого. Можна буде також лучити ставки. Найдешевший льос буде коштувати 20 гр.

ЯЗВА ПІЛЬНИХ КОНИКІВ.

Домініяльний департамент рільництва остерігає, що Саскачеван загрожений язвою пільних коників в далеко грізніших розмірах як то було в минулім році, і що в Алберті також треба сподіватися тих шкідників. Тільки Манітоба вратується від тих шкідників. Обчислено, що цього року в більшій або меншій мірі є загрожених пільними кониками 53 міліони акрів, або 9,500,000 акрів більше, як у минулому році.

СОВА АТАКУЄ ЛЮДЕЙ.

З Бердмор, Онт., 125 миль на північний схід від Порт Артур, доносять, що на робітника Г. Шнейдера серед ночі на полю напала велика сова, подерла на нім одіння і здорово його поранила. Це вже має бути другий випадок нападу сови.

БОЛГАРИ В УКРАЇНІ.

Болгарський щоденник „Миръ" (Софія, 5. II.) в замітці „Болгари в Україні" передрукував з час. „Добружански Гласъ" інформацію про болгар-кольоністів, що вже 250 років проживають в Україні. Там-же подано уривки з листа одного з тих болгар — письменника Фулева, автора роману „Скрівавлена земля".

ЯК ПЮТЬ У РУМУНІЇ.

За офіціяльною статистикою випили в Румунії минулого року 335 міліонів літрів вина, 60 міліонів літрів пива і 10 міліонів літрів горівки.

ДИВОГЛЯД.

У румунській громаді Ментії над Дунаєм жінка Анастазія Кинжу породила потвору жіночого полу, що мала дві голови і чотири руки та ноги. Потвора померла незабаром.

ЯК ДОВГО ПОВИННІ БИ МИ ЖИТИ?

Проф. Воронов, спеціяліст від відмолоджування людей, виголосив у Лондоні реферат на тему, як довго повинні би ми жити? Після нього нормальний вік людини є 140 років і то пересічно, бо люди можуть жити й довше. Люди умирають за скоро тому, що вкорочують собі життя відданенням від природи, надмірно працюють, надмірно їдять, (тільки не всі! — ред.), пють, журяться і... ненавидять одні одних.

Отже хто хоче жити 140 років, нехай примінить своє життя до повищих вказівок Воронова.

КРІВАВІ РОЗРУХИ В ФРАНЦІЇ

ПАРИЖ. — В Кліш, передмістю Парижа, вибухли кроваві розрухи між Соціяльною Партією полк. Ля Рока, що то відповідає італійським фашистам і комуністами, внаслідок чого було чотирьох вбитих і 310 ранених. Розпочалося від того, що фашисти зібралися в одному кіні, щоб спільно бачити один фільм під назвою „Баталія". Комуністи довідалися про це і домагалися від поліції, щоб їх розігнати. Поліція відмовилася. Тоді лідер комуністів розіслав післанців, щоб скликати більше число комуністичних прихильників. Скоро почали біля кіна збиратися товпи народу. Коли поліції виводили під охороною з кіна фашистів, комуністи почали кидати на них каміння, пляшки, а далі почали стріляти з револьверів. Виявзалася кривава боротьба, у висліді якої було кілька вбитих і кількасот ранених. — Премієр Блюм дуже занепокоєний тими виступами, бо внаслідок того прірва між партіями, що його піддержують, готова поглибитися. Комуністи готові зовсім відтягнутися від співпраці, й він готов повалитися. Комуністи звалюють тепер всю вину на поліцію, яка не хотіла заборонити фашистам їх сходин, так як цього вони домагалися. Того самого дня премієр Блюм враз зі своєю жінкою і секретарем комуністичної партії Торесом, удалися до шпиталів, щоб відвідати ранених.

ҐЕРІНҐ ПЕРЕСТЕРІГАЄ СКРИТОВБИЙНИКІВ.

БЕРЛІН.—Ґенерал Ґерінґ, що уважається в Німеччині правою рукою Гітлера, виголосив через радіо промову, в якій між іншим висказав перестрогу на адресу тих людей і тих сил, які хочуть повалити нинішній німецький режим шляхом скритих вбивств. „Нехай вони не граються з вогнем", перестерігав він їх. „Нехай знають, що німецький нарід створить можливо найбільш безпечну стіну довкруги свого вожда і його правдивих товаришів".

АМЕРИКАНЦІ ТАКОЖ ГИНУТЬ ЗА ЧЕРВОНУ ЕСПАНІЮ.

ВАЛЕНСІЯ. — Сестра американського Червоного Хреста в Еспанії заявила, що половина жовнірів з американського баталіону назви Абрагама Линкольна, що прибули як добровольці до Еспанії, щоб взяти участь в боротьбі по стороні червоних, згинули на фронті, або в шпиталю від ран. Баталіон доповнили еспанцями, або німецькими й італійськими комуністами, залишаючи задля пропаганди американську назву баталіону.

НІМЕЧЧИНА ЕКСПОРТУЄ СВОЇ ШТУЧНІ СИРІВЦІ.

БЕРЛІН. — Фріц Леб, директор німецького сирівцевого департаменту заявив, що Німеччина у розвою виробів штучних сирівців пішла так далеко, що вкоротці вона зачне експортувати за границю штучну вовну і штучну гуму. Ці штучні продукти, говорив Леб, мають бути навіть кращі щодо якости ніж правдиві продукти. Зпочатку виріб штучної вовни і штучної гуми був дуже дорогий. Але тепер уліпшили його до тої міри, що ці продукти можуть зовсім добре конкурувати з природніми продуктами.

НІМЦІ ІҐНОРУЮТЬ НАПАДИ ЛЯ ҐВАРДІЇ.

БЕРЛІН.—Німецькі часописи зіґнорували з наказу міністерства пропаганди напади нюйорського мейора Ля Ґвардії на Гітлера, а обмежилися тільки до занотування, що „певні особи в Америці знова накидалися на вожда". Тільки „Анґріф" замітив, що „дотепер американський уряд нічого не зробив, щоб спинити жидівські „вульґаризми". Ці випади продовжуються і будуть продовжатися, хіба що до них вмішаються американські власти. Супроти цього вже надійшов час, щоб домагатися від американського президента, щоб він сам енерґічно забрав в тій справі голос".

ЗНОВА АМЕРИКАНСЬКИЙ АМБАСАДОР ВТІКАЄ ЗІ СОВЕТІВ.

МОСКВА. — Американський амбасадор Дейвис, що пробув в Советах ледви вісім тижнів, нагло заявив, що вертає назад до Америки. Виїзд його є зовсім несподіваний. В часі свого короткого побуту в Советах амбасадор обїздив край, головно провідав особисто промисл в Україні. Назад до Советів правдоподібно амбасадор поверне щойно в червні.

ЗА ПРИНАЛЕЖНІСТЬ ДО ОУН.

ЛЬВІВ. — Перед судом присяглих у Стрию відбулася розправа проти Миколи Росалянки з Гірного за приналежність до ОУН і вербування до неї членів. Суд засудив Росолянку на 2 роки вязниці та 8 років позбавлення прав.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays Owned by the Ukrainian National Association, Inc, at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Edited by Editorial Committee
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.
Тел. „Свобода": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союза: BErgen 4-1016. 4-0807.
За оголошення редакція не відповідає.
Адр з: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ЩО ВКЛАДАЄМО?

Українська іміграція в Америці зачинає входити в таку фазу свого історичного буття, в якій вже є вигляди на те, що вона зможе видати з себе певні цінности і то такі, які не в силі була видати попередня ґенерація. Це навіть є зовсім зрозумілим і природнім явищем, коли зважимо, що й зі старого краю прибуло в останнім десятилїттю поважне число сил, а по друге (й важніше): сама іміграція підховала собі вже поважну інтелектуальну силу з тут родженого українського елементу. Отже є уже поважніший матеріял. І є поважніші пориви. Але всеце тільки пориви. А нам треба широкого розмаху.

Про цю справу говорено вже много разів на конґресах і річних нарадах Обєднання. Те остатне навіть взялося за практичну розвязку цеї важної проблеми. Бо саме воно повзяло собі за ціль, щоб попри грошеві допомоги ріжним культурним інституціям і нашій визвольній боротьбі, залишати по собі кожного року ще й інший трівкий слід. І якби воно мало матеріяльні засоби, так цілком певно булоб вже досі й на тім полі доконало поважних діл. А так наразі мусить задоволитися малими успіхами. Але цим не може задоволитися свідома й патріотична частина нашої іміграції, ні не може тим задоволитися українська справа. Бо українська ідея вимагає від нас ще й постійного інтелектуального й моральночо вкладу в українську духову скарбницю, яка, коли мова про наш ґрунт в Америці, ще дуже а дуже вбога.

І ось тому нам здається, що вже надійшла пора, щоб ми заперестали величатися нашими славними ділами, себто ділами наших предків, а приглянулися радше тому, що ми самі від себе даємо, що ми самі творимо такого цінного, що приносилоб нам честь в Америці, булоб вкладом в американську культуру, та булоб тимсамим зараховане на інтелектуальне й моральне конто українського імені. Бо під тим оглядом, в порівнанні з іншими чужинецькими народами — ми позаду. Вправді можемо себе щодо цього виправдувати навіть справедливо, але це нам багато не поможе, бо в таких справах заважують — діла.

Ось тому треба нам так дуже зусиль цілої нашої іміграції. Ось тому треба, щоб цю справу двигали наші провідні люди, щоб про це писали часописи, щоб це було предметом відчитів і публичних дискусій. Бо доперва таким чином буде можливо спопуляризувати саму справу і обєднати біля неї кращу частину нашої іміграції — з її установами і часописами. Тоді й буде менше в нас часу на пусте балакання і на тертя, а зате більше на реальну працю. Крім цього іміграція наша не може йти наосліп. Не може жити без пляну. А мусить раз-у-раз пляново творити—в імя України і для України.

РОЗКРИВАЮТЬ ЗЛОЧИНИ БОЛЬШЕВИЦЬКОГО УРЯДУ

(Продовження).

Але не викидають всіх дітей. З еврейських дітей то я ні одної не бачила безпризорної. Всі вони чесних батьків. Ольга Сембай щиру правду писала, що по урядах майже всі сидять Хаймовичі та Рабіновичі. З їх ні одного не вислали на Соловки. В Тракторному заводі від директора до найнижчого бухгалтера самі жиди, і в головній конторі теж жиди. Їдять вони дуже добре. Для них є кооператива спеціяльна, під назвою военна. Там є для них кошерне. Я зразу не розуміла нічого, думала, що це спеціяльно для червоноармейців, коли зветься военна. А то бачу, що звідти виходять з повними кошиками Хайки та Брушки. А я думаю: що це таке, хіба в їх всіх чоловіки є военні? То я запитала одної жінки: Що це за военний магазин, чи це справді тільки для военних? А вона каже: Та яких там военних, то для евреїв кошерне. А я думаю: он воно як, то це такий соціялізм!

Пішла я в Торгсін, щоб купити якої небудь муки. Бачу коло каси, де зломане золото принимають, стоять прекрасно одіті дами. Я думаю: невже це американці? Коли прислухуюсь, як вони говорять, а вони чисто по еврейськи. Понаносили багато дорогоцінностей міняти на торгсінські продукти. Кожна з них має прислугу, українську дівчину. Ця прислуга працює за те, що остається від стола. Це є еврейська буржуазія. Вони скористали з революції під накривкою марксизму, поробилися активними партійцями.

Навіть був випадок, що червона партизантка з Миколаєва стала до праці з своїм чоловіком на Тракторний завод. Їх скликали на партійний мітінґ, де давав лекцію директор завода, як треба викидати спекулянтів та шовіністів. Підчас його лекції пізнала червона партизанка, хто він є. Хотілось її крикнути: „Геть буржуй миколаївський", але стрималась. Прийшла до дому страшно схвильована і каже до свого чоловіка: Знаеш ти, хто директор нашого заводу? А він каже: Хто? Миколаївського еврейського купця син Шая. А він каже: Не може бути, може ти помилилась. Вона каже: Ні, не помилилась, дам голову відсікти, коли помилилась. Через пару днів вона зустріла його жінку, яка ішла з прислугою з базару. І каже до неї: Здрайствуйте Михільова! А та: А, здрайствуйте. І відвернулась і стала що то говорити до прислуги.

Михільова була дочка багатого рабіна.

Партизанка прийшла до дому і доказала своєму чоловіку вдруге. Її чоловік підніс справу в партії, мовляв, які то наші директори. А в партії сказали: „О, це вже прошле, він тепер є нашим активним партійцем". І так справу партія затерла. І так він остався, мабуть аж до цих пор. Їхні бувші купці, доктори, адвокати поставали начальниками країни, поперемінювавши свої імена на руські.

Тепер скажу кілька слів про Ірчана. По смерти Скрипника кинулось ГПУ арештувати українських учених і письменників, між ними Ірчана й Приступу, що втік з польської тюрми. (Приступа був послом польського сойму). Ірчана назвали „петлюрівським отаманом". А в дійсности Ірчан був батьком невільного народу. Коли ми приїхали з Канади просто на його адресу, Ірчан і його дружина стрінули нас дуже щиро. Тільки Ірчан дуже здивувався і запитав: „Чого ви приїхали? Чому ви мені не написали листа, я був би вам написав не їхати". Він відчував наш біль, який ми переносили.

Ми тільки приїхали в Ленінград, то відразу узнали, що розказі наших делегатів були фальшиві. А спеціяльно Навізівського. Ми свою довголітню працю продали за щонебудь, аби виїхати скорше до нас. Навіть пашпорту не брали канадійського.

Коли ми сказали Ірчану, що навіть пашпорту не маємо, то він аж скривився і каже: „Ви тут не вижиете". „Алеж, кажу, Навізівський казав, що тут дуже добре". А Ірчан каже: „А хіба Навізівський скаже, що він тут бачив. Його зовсім не інтересує заглядати, як бідна живе. Він відвідує заводи та контори, та й з привітом іде до Канади". А я думаю собі: Он воно як. Навіщо ми сотки долярів тратили, щоб собі проїзджався?

Ірчан жив в трьох бідненьких кімнатках, мав бідненьку хатну обстанову. Коли ми в нього ночували, то він дав нам одну кімнатку, а в другій сам тиснувся. А потім знайшов нам гостинницю „Красну". Там ми винаймили одну кімнатку і платили 5 долярів за ніч. Ми побули вісім ночей, то заплатили 40 долярів, заки знайшли собі працю на Тракторнім заводі. А завод дав нам помешкання, одну кімнатку і кухню, для нас шість душ.

Ми від перших трьох тижнів нашого життя в Харкові вже почали клопотати в справі виїзду до Канади. Та не так нам легко вдалося виїхати, бо ми були громадянами тої країни. Поїхала в Москву до англійського консуля. Він мене запитав, які ми маємо папери з Канади і чи в нас є пашпорти канадійські. Я сказала, що ми не маємо пашпортів, а тільки канадійські папери. А він сказав, що це трудна справа, бо без пашпорта вас звідси не випустять. Треба писати за поруку в Канаду, щоб хтось за вас поручився.

Ми стали писати до своїх товаришів; насамперед до Мойсюка, який працював в інформаційнім бюрі на Селкирк. Описали всю правду, як живуть робітники в СССР, що їдять з гарбеджів і т. д., і що нам прийдеться так жити. А він нам відписав по „товариськи": назвав нас насамперед несвідомими, а потім назвав дезертирами, що ми, мовляв, утікаємо з рідної країни. Дав нам цілу лекцію, щоби ми не купували на базарі, а в кооперативі. Нібито в кооперативі було, що потрібно, а ми не хотіли там купувати.

Отак наші делегати приглядалися, коли ми їх висилали в Радянський Союз, чи є поживи в кооперативі, чи нема. Вони певно заглядали в ті кооперативи, де бере начальство, таке саме як вони. Вони в думці не мали заглянути по робітничих бараках, де мешкають по 16 душ в одній кімнаті, де зимою вимерзали десятки діточок. Виходки для них завдовшки на цілий бльок. Я сама бачила, як ішла дитина без мами до такого виходку і замерзла в снігу.

Тепер вернемо до нашого виїзду. Коли ми дістали таку відповідь від наших „товаришів", то ми стали писати до наших приятелів, які були з моєї губернії, Волинської. Ті

В 1933 році, коли мав приїхати французький політичний діяч Еріо, бувший премієр і міністер закордонних справ, то три дні передтим чистили вулиці, заводи і школи. Збирали в ешалони безпризорних старих і малих і вивозили їх машинами 60 миль від Харкова, щоби вони більше не повернули до міста. Багато неміччих там в степу померли, а деякі дужчі повертали до залізної дороги, чепялись до потягів і вертали до міста. Знайомий нам 10-літний хлопчик розказав усе. Оце так підходять французьку буржуазію. Виходила орхестра на стрічу, вивішували червоні прапори. Забирали від селян останнє, що вони мали, щоб угостити французьку буржуазію.

Приказували на той день, щоб кожний робітник був прибраний, але бідє, що той робітник не мав в що перебратися. То вони в той цех, де працювали обірванці, не водили комісію, а тільки водили туди, де працюють інженірі, і в головну контору, де їх чекали гарно убрані агенти ГПУ. Розкидали кілька гнилих бараків, які стояли поблизу завода, щоби ті не замітали, що там живуть люди. Отак прикривають зрадники нужденне життя пролетаріяту.

повірили нашому благанню і почали шукати таких людей, які можуть взятися за діло. Вони вислали нам поруку, що ми були чесні, не замішані в ніякі погані діла в Канаді, а звичайні робітники. Ми післали цю поруку до британійського консуля в Москву, а також від себе просьбу. Він нам відповів, що буде старатися, як зможе, щоби нас звідси виручити. А за кілька тижнів мій чоловік поїхав сам. Консуль сказав: Я можу видати вам англійські пашпорти, але вперед запитайте народний комісаріят, чи він видасть візу на цей пашпорт. Мій чоловік пішов до народного комісаріяту в Москві і запитав, чи вони дадуть візу на англійські пашпорти. Вони сказали: так. І так консуль виробив нам пашпорти. Не можу описати тієї радости, як раділи мої діти, що вернуться в вільну країну.

(Кінець буде).

ПОВІДОМЛЕННЯ.

В справі Пропамятної Книги У. Н. Союзу подаємо до відома членства, що на засіданні головного екзекутивного комітету У. Н. Союзу з 17-го лютого 1936 року рішено таке:

Пропамятна Книга коштуватиме $5.00 за один примірник. Коли мова про членів У. Н. Союзу, то вони обовязані покрити тільки кошти висилки Книги та видатки, получені зі спеціяльною оправою цеї Книги. Ці кошти виноситимуть $1.00.

Член У. Н. Союзу може замовити ТІЛЬКИ ОДНУ КНИГУ ПО ЦІНІ $1.00. Те замовлення має наступити ЧЕРЕЗ ВІДДІЛ, до котрого дотичний член належить.

Тому відділи повинні виготовити списи тих членів, що бажають замовити цю Пропамятну Книгу, сколектувати від кожного належитість у сумі $1.00 та прислати замовлення разом з належитістю до адміністрації „Свободи". Замовлення треба надсилати впродовж наступних ТРЬОХ МІСЯЦІВ, а саме, березня, квітня і травня.

ГОЛОВНА КАНЦЕЛЯРІЯ У. Н. СОЮЗУ.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ.

І. К., Ню Йорк, Н. И. — Згадка в „Свободі" про те, що згоріла в Жулиничах читальня „Просвіти", та що це діло „ворожих рук", взята з краєвих часописів. Воно певно є так, як Ви одержали вісти з краю, себто, що це сталося у Вашому родинному селі, в Жуличах, повіт Золочів, і то з цею читальнею, в якій колись і Ви працювали. Дай Боже, щоб прийшов чимскорше той день відплати ворогам, про який згадуєте.

М. О. Лейкін.

ПІД ЕСПАНСЬКИМ НЕБОМ

Гумористична повість.

(19)

Як обійшли став до половини, знайшлися над скелею, з якої спливала до цямрованого збірника джерельна вода. Довкола стояли столики з кріслами. Ледви Іванові сіли, а вже приступила до них стара жінка зі склянками в кошику та з пляшкою соку. Вклонилася низько та подала дві склянки.

— Напемося? — спитався Іванів.

— Добре, одначе без соку. Виполоскай склянки, а я їх потім витру хусточкою від носа, бо маю чисту.

— То хай вже ця стара сеньора виполоче — сказав Іванів і вдарив пальцем обсклянку.

— Сеньора, плукайос есто склянкос!

— Щож це за мова? — сміялася Глафіра Семенівна.

— Така собі еспансько-славянська, цікавий я чи мене ця баба зрозуміла?

Стара жінка додумалася в чому річ, бо виполоскала склянки, набрала до них води та поставила на столику. Іванова виляла воду, втерла склянки хустиною, подела їх жінці та сказала:

— Анкор, стара сеньора!

Як Іванови напилися води, заплатили кількома мідяками за склянки та пішли далі понад беріг ставу.

— Диви, диви! — озвалася Глафіра Семенівна. — Береза росте тут!

На мураві росла справді берізка з поковклим листям, а при ній на палику, вбитому в землю була табличка з написом: Бетуля альба.

Іванів зняв капелюх із голови та озвався:

— Вітай, люба наша березо! Здається мені, що ми вже довші оглянули цей парк та що можемо їхати кудись інде.

— До обіду маємо ще багато часу. Мажемо оглянути якусь церкву. Тутешні церкви мусять бути величаві, бо еспанців уважають народом дуже побожним. Я читала в повістях, що в Еспанії відбуваються величні процесії.

— А так, я також читала, що еспанки дуже побожні.

— Якжеж по-еспанськи церква? — спитала Іванова, як всідала до повоза.

— Зараз тобі скажу, — виповів Іванів, виймаючи з кишені словар.

— Чомуж ти не випишеш собі на клаптику паперу найпотрібніші слова?

— Я маю підкреслені всі слова.

— Еґліз... Ну вульон воар еґліз... — пояснювала тимчасом візникові Глафіра Семенівна.

— А! Іґлезія... Сі, сеньора... — кивнув головою візник.

— Ага, правда! Іґлезія — повторив Іванів.

— Не розумію, навіщо ти купив цей словар, бо ніколи в ньому не можеш віднайти, а коли знайдеш, то звичайно за пізно... — кепкувала собі жінка.

XV.

Церква, що до неї віз Іванових візник, була видно на другому кінці міста, бо вже минали нові вулиці. В одному з виставових вікон побачила Глафіра Семенівна багато віяльців. Над крамницею висів величезний шильд з написом: „Абанікос".

— Треба буде поступити колись до тієї крамниці, бо я хотілаб купити собі кілька віяльців.

— Навіщож маємо спеціяльно ходити так далеко, краще поступити тепер при нагоді. Обід буває в готелі в семій вечором, то ще матимемо доволі часу оглянути церкву.

— Правду кажеш. Можемо поступити до кількох крамниць Аретез кошеро! — кликнула на візника, штовхнувши його парасолькою в плечі.

А як увіходили до крамниці спиталася чоловіка:

— Хіба говорять по французьки у цій крамниці?

— Чекай, загляну до словаря, щоби знати на всякий випадок, як зветься віяльце по-еспанськи.

— Не треба. Коли буде треба вкажу віяльце пальцем, зрештою певно розмовимося по французьки.

У крамниці крім віяльців було багато парасольок. При касі сиділа молода чорнява жінка з багровими рожами у волоссі, а за прилавком стояли чепурні субекти з борідками а ля Генрик IV.

— Парле-ву франсез, мадам? спиталася касієрки пані Глафіра.

— Но-о — відповіла смаглява еспанка, така счудована, начеб її спиталися, чи не допустилася, якого злочину. Два субекти відповіли також згідною усмішкою, що не розуміють по французьки, а один навіть відвернувся від Глафіри Семенівни та пішов до зеркала, де став поправляти собі шпильку у краватці.

— А то простаки! — обурювався Іванів. — Ходімо до іншої крамниці, таж у Мадриді мусить бути неодин склад із віяльцями.

— А хай їх там!... Розмовлюся з ними на міги. Бачиш, може еспанці вважають за образу, коли їх питаються, чи говорять по-французьки, бо вони зовсім не живуть у приязні з французами.

— То навіщож малпують французів і взорують своє життя та звичаї на паризьких?!

— Прошу показати мені віяльця, евентельє — сказала до субєкта Глафіра Семенівна вказуючи кінцем парасольки віяльце, прикрашене мальовилом, що зображало боротьбу биків.

Глафіра Семенівна вибрала собі два мальовані віяльця та спиталася:

— Скільки пезитів? — питалася, показуючи субєктові срібну монету.

— Дос — відповів він і підняв угору два пальці.

— Добре... Беру ці віяльця, прошу мені показати ліпші, он такі — говорила, вказуючи пальцем мережкові віяльця.

Купець приніс їй бажані віяльця та писав їх ціну олівцем на клаптику паперу.

— Знаєш що, Миколо, що тут дешево. Ось це віяльце не коштує навіть цілого рубля, таж це майже даром! Візьму шість таких віяльців для прибрання кімнати.

Вибрала шість віяльців і знову зажадала дорожчих.

Субєкти поназносили цілу купу пуделок і виписали ціну на кожному пуделку. Глафіра Семенівна знову вибрала кілька віяльців і відізвалася до чоловіка:

— Поможи мені при обрахунку. Я вибрала собі тринацять віяльців. Е, ні... Тринацятка фатанальна. Візьму ще й чотирнацяте.

— Змилосердися, серденько, навіщож накуповуєш стільки того, та ж навіть колиб ти десять літ безнастанно вахлювалася, то ще їх не всплілаб би зужити їх!

— Якжеж не купувати, коли такі дешеві! Нема що говорити, плати!...

— Куанто костара сеньор? — спитав гордо Іванів, що крадьки заглянув до словаря, коли жінка вибирала віяльця.

— На маєш, я вже знав, як по еспанськи віяльце тай знова забув!

— Дурниця, вони й так знають, про що йде.

Показалося, що чотирнацять віяльців коштувало 60 пезетів і 25 сентімієс.

— Гм... ти казала, що майже даром, а тут треба заплатити шістьдесять срібняків — бурмотів Іванів.

— Мій коханий, таж це на наші гроші ледви яких двацять рублів, а я тобі кажу, що за такі віяльця, як я їх собі вибрала, мусілаб у нас заплатити бодай трицять рублів.

— Та ти вже все вмієш пояснити! — Ну, чорноока, видро, маєш шістьдесять пезетів — говорив, подаючи касієрці малі еспанські банкноти. — Бачиш, як ми підтримуємо нашу торговлю, а ти нас так приняла, як пси діда на вузкій вулиці...

Субект запакував віяльця до одного пуделка та заніс Івановим до повоза, а потім, як відізділи, сказав:

— Буенос діяс теня, сеньора... Буенос діяс, кабалеро...

— Ага! Тепер то: сеньора та кабалеро! А передтим то ти відвертався спиною! Бувай здорова, еспанська глисто! — попрощав Іванів субєкта.

Недалеко, на тій самій вулиці, Іванів побачив у торговлі мужеських одягів еспанські плащі, з червоними та фіолетними підшевками та забажав купити собі таку опанчу, звану по еспанськи сара.

— Навіщож тобі такого плаща? — вговорювала жінка.

— Тут навіть ніхто не носить такого плаща, а колиб ти дома надягнув, то люди зглядалися би на тебе.

— Я сховаю собі його на спогад. Ти собі купила чотирнацять віяльців, а я маю охоту на такий плащ.

— Віяльцями приберу кімнату, а кілька роздам у дарунку. Тебе замкнуть в арешті ще, як вийдеш в еспанському плащі дома на вулицю!

— Та я носити його буду лише літом на селі. Хай люди знають, що я був в Еспанії.

Ввійшли до торговлі, де повторилася тасама історія, що в попередній.

— А то дурні! — хвилювалася Глафіра Семенівна.

(Дальше буде).

НА БІЖУЧІ ТЕМИ

ВІД ЧОГО ВМЕРЛА МЕЛЯСЯ.

Жіночий Христіянський Союз Тверезости подав до публичного відома вислід розсліду, котрий переводила Армія Спасення над станом тверезости в Америці. Каже, що Армія Спасення прийшла до переконання, що майже по всіх містах Злучених Держав слідно зріст піянства.

Жіночий Христіянський Союз Тверезости приписує це все відкликанню прогибіції.

Чи слушно? Чи не поставлено тут воза поперед коні? Чи не можливе й таке, що прогибіція почала цей процес запивання людей, котрий тепер далі розвивається, як снiжна лявина з кульки снігу?

ХТО ТУТ ВИНУВАТИЙ?

Відомий в Америці вязничний директор Луис Е. Лоз виступив оноді з заявою, що, на його думку, продаж ґазет дітьми на вулицях є просто школою злочину.

Семюел М. Вошебо, заступник суперінтендента Пенсилвенської Промислової Школи в Гонтинґтоні, виступив на річній конференції товариства ґазетних менаджерів проти поглядів Лоза.

Вошебо каже, що якраз продаж ґазет дає нагоду хлопчині навчитися штуки продавати, пильности й цінення постійного заняття. Умовою такої науки одначе є: мати доброго хлібодавця.

Але скільки хлопців має такого хлібодавця?

ЧОМУ ЯКРАЗ НЮ ЙОРК?

Каже далі Вошебо, що слова Лоза може є правдиві, на стільки йде за такі великі міста, як Ню Йорку.

Мовляв, у таких містах оточення веде хлопчину, що продає газети, на дорогу злочину.

Чому мало би це так бути? Невже у Ню Йорку нема добрих хлібодавців для таких хлопців?

ХТО МАЛЮВАВ?

Останньої неділі раненько хтось намалював на стіні жидівської синагоги „Родеф Шолом" у Ню Йорку 11 великих жовтих свастик.

Через те, що свастика це знак націстів, рабін цеї синагоги відразу повязав це малювання свастик на синагозі з огірченням націстів на нюйоркського посадника Ля Ґвардію.

На другий день відбулися в Ню Йорку скликані націстами збори для протесту проти висказів Ля Ґвардії, і на зборах говорив бувший голова організації „срібних сорочок", що мовляв ці свастики намалювали певно жидівські „тробелмейкери" самі, бо свастики намальовані з ґачками в противний бік, а такої помилки не зробив би ніякий націст.

Чи зробив би, чи не зробив би? А як не зробив би, то чи з того виходить, що не зробив?

ЧИ МОЖНА РІШИТИ?

Це пригадує нам загадку, яка стає перед погонею, що знайдеться на роздорожу: Куди пішли втікаючі?

Звісно, або на право або на ліво! Як дорога на право краща, то природно, що вони пішли туди.

Але як гнані були на роздорожу, то вони знали, що як погоня прийде на це місце, вона теж буде думати, куди гнатися, і певно подумає, що цею доброю дорогою правдоподібно лекше було піти; отже погоня правдоподібно поженеться туди, куди краща дорога. Отже втікачам краще втікати на злу дорогу.

Одначе звідки втікачам бути певним, що й погоня до цього самого не додумається? Коли вона додумається, що втікачі пішли злою дорогою, як менше правдоподібно, то й погоня піде злою дорогою, переконана, що туди пішли втікачі, думаючи, що погоня догадається, що вони підуть доброю дорогою.

Але колиж так, то втікачам треба йти доброю дорогою.

Алеж бо й до цього може догадатися погоня. Отже тоді втікачам треба втікати злою дорогою!

Отже чи можна розвязати таке питання таким способом?

ЯК ВОНИ ГОВОРЯТЬ?

З уст одного священика впали підчас проповіди на гробі великого українського письменника, Василя Стефаника, цікаві слова порівнання з іншим великим українським письменником, Іваном Франком.

Сказав він, що в Івана Франка навіть постаті з селян говорять мовою академіків. У Стефаника всі селяни говорять справді по селянськи.

Це могло би видатися похвалою сумнівної вартости, а ось фільмовий критик „Ню Йорк Таймсу", Френк Нюджент, пише про одну нову штуку, що появилася на Бродвею, що в ній зображені американські фармери. Однак, каже критик, як вони зображені. Хтось наговорив англійським творцям цеї фільми, що американські фармері не завагаються стріляти до авта, як на ньому везуть викрадене дівча. Хтось сказав їм, що в Америці ніхто не спитається бандита, хто він такий, як він скаже, що він приходить від губернатора. І говорять ці американські фармери в цій англійській фільмі мовою Бродвею!

Отже справа бесіди осіб у штуці не така собі маловажна справа. Отже священик на гробі Стефаника давав письменникові справжнє признання, коли він говорив, що його особи говорять як справжні селяни.

ДИРЕКТОРИ Й ВИДЦІ.

Каже критик Нюджент:

„Чи не порадно було би фільмовим директорам, що хочуть ставити штуку про американських фармерів, поробити хочби деякі розсліди про те, як говорять і як поводяться американські фармери?"

Звісно, це таке зване реторичне питання, себто питання, на яке відповідь очевидна. В цьому випадку автор сподівається, що читач сам відповість, що таке треба би фільмовим директорам робити.

І чи тільки одним фільмовим фармерам? Чи не варта би фільмовим видцям робити щось подібне? Себто дивитися на штуку й питатися: Чи так поводяться справжні люди цеї кляси? Чи так вони говорять?

ЗВІДКИ БЕРЕТЬСЯ ПРАВДА.

З слів Нюджента виходить, що для відкриття, як поводиться американський фармер, треба відповідних розслідів. Треба піти між фармерів, приглядатися їм, нотувати, і ще приглядатися, і справляти попередні спостереження.

І очевидячки це саме відноситься і до інших людей. Кого не хотів би змалювати артист, він усе мусить робити розсліди.

Це відай і пояснює, чому в Стефаника селяни говорять по селянськи, а в Франка говорять, як казав нагробний проповідник, по академічному. Стефаник писав мало, Франко багато. Стефаникові твори можна всі зібрати в один том, а у Франка самий спис творів і статей буде становити том.

ЩО ЗАСТАВЛЯЄ ДО ШУКАННЯ.

Все таки й це ще не розкриває, чому саме Стефаник брався так солідно до писання простих селян, що він не дозволив собі й пустити з уст селянина й одного такого слова, яке з його уст не може вийти?

Чи не розвязує цього питання власний життепис, котрий Стефаник написав для київського видання своїх творів у 1926-тім році? Між іншим Стефаник пише і підчеркує в довгім уступі ті пониження, які йому прийшлося терпіти за свое селянське походження:

„Із сільської школи в Русові я перейшов до виділової школи в Снятині... Тут уже я почув велику погорду для мене і для всього селянського від учителів.

„Тут мене зачали бити, хоч дома мої батьки ніколи мене не били. Скінчивши в Снятині 4 виділову, я по феріях поїхав із моїм батьком до Коломийської гімназії здавати вступний іспит. ...У великій салі першої кляси польської гімназії в Коломиї ми, селянські хлопці, заняли послідну лавку. Товариші наші в лякерованих чоботятах глузували з нас та насміхалися. Якжеж учитель німецької мови сказав мені: „Ідзь, мудю, свіне пасьць!" то ціла кляса зареготала, а професор натуральної історії — Вайґель бив мене тростиною по руках, тому, що я не міг досягнути образка з намальованою гієною, бо образок високо причеплений, а я був це малий. Потім цей учитель своїм прутом підоймив сорочку, яка спадала верх штанців, і показував клясі пояс мойого голого тіла. Кляса ревла з утіхи..."

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

КЛІВЛЕНД, О. Тов. ім. Т. Шевченка, від. 291, повідомляє, що чвертьрічні збори відбудуться в неділю, 21. березня, в годині 2-гій пополудні, в У. Н. Домі при 14 вул. На порядку нарад ріжні важні справи Товариства. — Тов. уряд.

Добра теща.

Теща (клене зятеві): А щоби тобі всі зуби повипадали, крім одного!

Зять (цікаво): Чому: крім одного?!

Теща: А біль зубів то дурниця?

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

Н. С. ПІТСБУРГ, ПА.

Пошанували добру працю.

Хор „Бандурист", при укр. греко-кат. церкві св. Юра, влаштував дня 2. лютого забаву-несподіванку, щоб нею пошанувати довголітню працю дяко-учителя Івана Коберського. А нагодою до цього було 15-ліття подружжя п. Коберського з його дружиною Стефанією. Тостмейстром був парох о. В. Козоріз, що розповів ширше про працю Ювилятів. Потім складав побажання п. М. Федорів, головний радний Провидіння, а по нім говорив п. Теодор Сенько, що співає в хорі разом з двома синами, підкреслюючи ту любов, з якою звертаються до Ювилята тут роджені хлопці й дівчата. В забаву внесли ріжнородність М. Білик і М. Мощак, що відспівали дуже гарно дует. Далі складали побажання: Анна Глоговська, Марія Мента, Марія Гавриляк і І. Гарасим, а по них співав мішаний хор, а потім жіночий.

Предсідник хору М. Крепич, тут роджений, промовив по-українськи і вручив Ювилятам дарунок. Підчас вручення дарунку співали: І. Кренца, М. Білик і І. Гарасим. За ними потягнув потім цілий хор у хвилі, коли розпаковано пакунок. Ювиляти залялися слізьми і щиро дякували за память, а о. Козорізові за так щире ведення забави. На закінчення о. Козоріз вніс „многоліт-віє", а хор докінчив співом.

Додам, що п. Коберський бувший Український Січовий Стрілець. Хор наш невеликий, але добре вишколений і здисциплінований та зіспіваний. Виступає він дуже часто перед американцями. Співав перед збором учительства з цілої Пітсбурщини. За свої виступи діставав від американців признання і похвали. Згадаю, що через радіо передано нашу Службу Божу, яку правив о. Козоріз, а яку відспівав наш хор. На жадання американців відспівано цю Службу Божу теж і на самий новий рік (1937) в римо-католицькій церкві. Хор співав теж і на Українських Днях в Пітсбурґу.

Згадуючи за це пересилаемо з цеї нагоди від товариства „Бандурист" $5 на Рідну Школу, які просимо передати до Обєднання.

Гість.

КОГОС, Н. Й.

Союз Українок на могилу Ольги з Левицьких Басараб.

Кожного року наше жіноцтво в Когос святкує память найбільшої героїні української революції Ольги Басарабової. В неділю дня 28 лютого ц. р. відправлено рано по Службі Божій панахиду в українській католицькій церкві, на яку зібралися всі членниці відділу СУА, як теж всі щирі українські громадяни. Підчас панахиди була збірка на призначену ціль. Вечером, в українській гали відбулося представлення-драма під наголовком „Ольга Басараб". Галя була виповнена по береги. Були гості з сусідних околиць, як з Трой, Вотервліт, Амстердам, Пітсфілд.

Свято відкрила жінка місцевого пароха, пані Лисякова, короткою промовою, в якій зясувала конечність праці жіноцтва на церковно-громадським і національно-політичнім полі. Опісля промовив коротко гром. Малігловка. В представленню всі аматори вивязалися дуже гарно зі своїх роль. Треба зазначити, що більшість аматорів складалася з родженої тут молоді. Особливо добре відограла свою ролю панна Стефа Дерлиця, представляючи постать Басарабової. Також добре грали панни Павлина Михаляк і Анастазія Глушко. Ролі польських поліцаїв відограли хлопці: Павло Сеньчук, Мирон Назорко, Теодор Малігловка (молодший), Левко Дзямба, Михайло Говикевич і І. Габура. Удачно перзоніфікували комісарів поліції гром. Василь Поворозняк і Петро Гураш. Добре грали також гром. П. Гаврищенко, М. Апостол, В. Люблянецький, Й. Білінський, Ф. Шершенович і пані Кушнір. Аматорам належиться признання за їх працю. До гарно виконаних точок цього вечора належить також деклямація панни Віри Зубак.

Дохід з представлення виносив $67.75. З панахиди $7.60. Цю суму призначено на народні цілі і переслано до краю через Обєднання: на боєвий фонд $50, на політичних вязнів $25. З каси товариства Союзу Українок призначено ще на Рідну Школу $5, а для матерей Біласа і Данилишина $5.

Присутна.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

ЕЛІЗАБЕТ, Н. ДЖ. Сестр. Любов, від. 37, повідомляє всіх членниць, що квартальні збори відбудуться в пятницю, 19. березня, в годині 7:30 вечором, в гали У. Н. Дому. Просимо членниць прийти на ці збори. Контр. комісія здасть касовий звіт, як також секретарка відчитає приходи і розходи, за три місяці. Довгуючих нагадуємо вирівняти свій довг, бо інакше будуть суспендовані. Котра з членниць хотілаб замовити ювилейну книжку У. Н. Союзу, то просимо прийти на ті збори. Книжка дуже гарна і вже знаходиться в секретарки. Просимо тих жінок, котрі ще не належать до У. Н. Союзу, хай прийдуть на збори, а ми радо їх приймемо. Вступ вільний. — А. Погранична, предс.; А. Огар, кас.; Е. Кардаш, секр.

ТОЛІДО, О. Тов. ім. Тараса Шевченка, від. 165, повідомляє своїх місцевих і позамісцевих членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 21. березня, в годині 2-гій пополудні, в Міжнароднім Інституті в „Й. Б. К. А." Будинку при Джеферсон і Одинацятій ул. Повідомляємо, що на минулих зборах Марія Корнова була вибрана делеґаткою на конвенцію У. Н. Союзу. Обовязком кожного члена є пийти на збори, бо маємо важні справи до полагодження. — Микола Бобак, предс.; Лев Білон, кас., Марія Корнова, секр.

ПРОВІДЕНС, Р. АЙ. Сестр. Любов, від. 177, повідомляє, що збори відбудуться в неділю, 21. березня, в годині 1-шій пополудні, в церковній гали. Прошу всіх місцевих і позамісцевих членів прийти на час, бо маємо важні справи до полагодження. Просимо привести нових членів. — С. Саска, секр.

РАНКІН, ПА. Бр. св. Григорія, від. 24, повідомляє своїх місцевих і позамісцевих членів, що звичайні збори відбудуться 21-го березня, в годині 2-гій пополудні, під ч. 426 Hauken Eve. Просимо членів прийти, бо маємо дуже важні справи. Кожний член має вирівняти свій місячний довг, бо в противнім разі буде суспендований.

МІЛВІЛ, Н. ДЖ. Тов. ім. Ст. Мельничука, від. 331, повідомляє всіх своїх місцевих і позамісцевих членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 21. березня, в годині 2-гій пополудні, в У. Н. Домі. Просимо членів і членниць прийти на означений час. — О. Гнатюк, предс.; Ю. Худович, кас.; А. Романюк, секр.

РОЧЕСТЕР, Н. Й. Бр. св. Йосафата, від. 217, повідомляє своїх місцевих і позамісцевих членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 21-го березня, в годині 2-гій пополудні, в гали де звичайно. Приявність кожного члена є конечна, бо маємо важні справи до вирішення. Довгуючі члени зволять прийти і вирівняти свої ззалеглости, або будуть суспендовані. В тім місяці будемо приймати нових членів до братства і У. Н. Союзу без вступного, тому хай кожний член старається привести кандидата, за що отримає нагороду. Просимо всіх членів прийти на означений час. — А. Іванів, секр.

ВИДАВНИЧА ДІЯЛЬНІСТЬ НАШОГО СОКІЛЬСТВА.

Видавничу сокільську діяльність започаткував у нас Василь Нагірний своїм статутом у 1887. р., значить майже пятьдесять літ тому. За цей час наше сокільство у краю і на еміґрації видало 129 назв своїх видань. Між ними було 16 зразків статутів, 7 підручників до пожежництва, 41 видань про руханку, гри, пласт, 32 складанки вправ на прилюдні виступи, 27 видань звязаних зі сокільським життям, 1 видання загального характеру, 5 сокільських часописів. Як автори виступають 24 особи.

Хоч сокільські видання — це не грубезні книги, як напр. у Німеччині, але скромні брошури і брошурки (деякі навіть на 8 сторінок 16°) свої завдання виконували якслід серед нашого громадянства. Користали з них учителі в школах, провідники в руханково-пожежних і спортових товариствах. Ішли вони і на еміґрацію в Америку. Коли порівнати видавничу сокільську діяльність з нашими іншими тіловиховними організаціями, то переконуємося, що сокільство розвинуло всеж таки найжвавішу діяльність. Велика видавнича діяльність припадає на часи В. Лаврівського, А. Будзиновського, І. Боберського. По світовій війні, відновили видавничу діяльність учні І. Боберського.

Сокільство видавало ще листівки, які почали появлятися від 1901. р. Досі зміг я зібрати їх 52 примірники. Між ними замітні листівки звязані змістом з минулим українського народу, плян Львова, один із перших, що його українці видали, карта України на листівці. У звязку з прилюдними виступами треба відмітити кольорові афіші сокільських здвигів. Видавничу діяльність доповнюють карбовані в металі відзнаки, 19 ріжних узорів. Видана в 1917. р. відзнака Соборної України розійшлась за 1917. р. у 30,000 примірниках. Опісля носили масово її стрільці і старшини УГА через недостачу іншої.

Годі зчислити всі видані українським сокільством друки. Слід відмітити між ними друки звязані з викупном Українського Городу, що своєю скількістю заливали перед війною край. Для прикладу подам, що за 9 місяців 1913. р. вислано їх 40,000 штук.

С. Гайдучок.

ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. ДЖ.

В подяці родини про похорон бл. п. Константина Кирчів помилково подано імя вдови п-ні Кирчів Подано Анна, а має бути **Антонія,** що отсим адміністрація справляє.

ВІДОЗВА

ДО ОДНОСЕЛЬЧАН СТРІЛИЧ СТАРИХ, ПОВ. БІБРКА І НАШИХ ПРИХИЛЬНИКІВ.

Комітет помочі будові читальні Просвіти в Стріличах Старих отримав листа від комітету читальні, в котрім складають подяку всім жертводавцям, що зложили жертви на будову читальні Просвіти в Стріличах Старих і посвідчає, що дотепер отримав від нашого комітету такі жертви: перший раз $154, другий — $12, третій $74.60, а четвертий $52. Ці останні це $31.31 дохід з балю, уладженого разом з комітетом Грусятич, а решту доложив я і Стефан Гладкий.

Дальше в листі повідомляється, що будинок уже збудований, але ще не вправлений знадвору і одна убікація всередині ще не викінчена та що читальня має ще 700 злотих довгу.

Комітет читальні просить всіх жертводавців прислати свої фотографії, котрі будуть уставлені в пропамятну таблицю на вічну памятку фундаторів читальні.

До комітету читальні Просвіти в Стріличах Старих належать: Іван Павлів, голова; Ст. Базарник, Василь Павлів, Ом. Баковський, Гринько Мазовський, Мих. Ревуцький (ст.), Микола Ревуцький, Василь Пахольчишин, Іван Готра, Ст. Шиманський, Василь Турчин (Дм.).

Шановні стріличани і наші приятелі! Ми тут повинні радіти, що наші брати в рідному краю збудували такий гарний дім Просвіти, що навіть чужі говорять, що як величністю так і красою величається на цілу околицю. Дотепер на це ми зложили $292.60. На ці гроші я і Ст. Гладкий зложили понад $200.00, а решта була зібрана від односельчан і наших прихильників. Шановні родимці, докажім, що ми є здібні до побіди, але не до втечі і тих 700 злотих, які бракують читальні на сплачення довгу і викінчення будинку зложім як великодну писанку для своїх рідних. Ніхто з нас вічно жити не буде. Вже і так вийшло коло пів сотні з нас, тут в Америці. Декотрі з нас доробились майна, відтак його стратили і знову доробились, але памятка як фундатора читальні Просвіти ніколи не загине і не зміниться. Докажім ділом, що ми були, є і будемо українцями!

Жертви і фотографії просимо слати: Elias Huzar, 532 E. 18th St., New York City, або Stephen Hladky, 83 Grand St., Jersey City, N. J., або впрост до краю на руки голови комітету: Іван Павлів, Стріличі Старі.

Ілля Гузар, секр.

НАТУРАЛІЗАЦІЯ ЧУЖИНЦІВ, ПОМИЛКОВО ВВАЖАНИХ ГОРОЖАНАМИ АМЕРИКИ ДО 1920 Р.

У звязку з поданням аплікації на одержування пенсій старих літ, дуже часто трапляється, що апліканти чужинецького роду переконуються, що хоч їх вважали американськими горожанами, вони ними ніколи не були. До цьої пори чужинці є управлені до пенсій тільки в сімох стейтах, а саме: в Аркензо, Делавар, Луізіяні, та Мінесоті, де вимагають горожанства або 25-літнього замешкання, а в стейтах. Місісіпі, Небрасці та Ровд Айленд вимагають горожанства або 20-літнього замешкання. З того виходить, що більшість тих старих людей мусять перше натуралізуватись, заки зможуть дістати пенсії старих літ.

За весь час їх життя, відкладування звязане з набуванням горожанства часто походило через поважні труднощі. Однак треба мати на увазі, що натуралізаційні закони передбачують, як говориться, „короткий шлях" до горожанства, котрий дуже часто можна примінити у многих з тих випадків. Після поправленої субдивізії точка десята, секція четверта, законів з дня 29 червня, 1906 року, кожний чужинець, котрий мешкав без перерви у Злучених Державах між 1 липня, 1920 року, та котрий передтим або в тім часі помилково, через лихе поінформування, уважався горожанином і як такий несвідомо, але в добрій вірі, виконував обовязки і повинности горожан, може відразу подаватись по другі горожанські папери без вибирання перших паперів. Людина, котра відповідає всім вимогам, приписаним цим законом, є управлена набути горожанство в яких чотири або пять місяцях, замісць ожидати, як звичайно, два і пів року або довше.

Одначе, щоби бути управленим до тої скороченої процедури, чужинець мусить доказувати, що він мав дуже добру причину вважати себе американським горожанином та в добрій вірі виконував обовязки і користав з прав такого горожанина. Розуміється, що натуралізаційні суди правдоподібно не дають привілеїв людині, котра звичайно виправдується тим, що вважала себе горожанином, бо приїхала до Злучених Держав будучи дитиною та жила тут весь час від того свого приїзду. Таких зізнань, котрі тільки шкодять аплікантам на горожанство „коротким шляхом", є звичайно дуже багато. З другої сторони, коли людина покликується на свого батька, що той казав їй, що вона є горожанином, або памятає, що її батько голосував підчас загальних чи яких інших громадських виборах, то після всякої правдоподібности буде вважатись за таку, котра відповідає всім вимогам відносно закона. Є ще інші причини помилкового думання про своє горожанство; у кожнім випадку суд видає своє рішення на підставі поданих причин апліканта.

Друга сторона справи, яку треба конче доказати, заки чужинець зможе користати зі згаданої секції закона, полягає на тім, чи перед 1 липня, 1920 року він покористувався правами американського горожанина, себто чи голосував при виборах, занимав певного роду громадський уряд або займав становище присяжного, тощо. Для тих, що голосували перед 1920 роком, легче дістати дотичні докази, бо у многих місцевостях виборчі записки переховуються довгими роками зперед того часу. Але жінки мають багато труднощів, щоб могли відповісти тим вимогам.

Треба теж пригадати, що девятнацята поправка до конституції Злучених Держав, котра дала жінкам право голосування на рівні з мужчинами, ввійшла в життя доперва у серпні, 1920 року, хоч у деяких стейтах жінок допускали до голосування в місцевих виборах перед тою датою; наприклад, в Ню Йорку від 1916 року, а в Каліфорнії від 1912 року. З іншої сторони, не багато жінок занимали публичні уряди або „користувались правами горожан" перед 1920 роком. Тому саме мало чужинок буде мати змогу користати з цеї упрощеної натуралізаційної процедури.

ФЛІС.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА"

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВІ.

ДІТРОЙТ, МІШ.

З забави на народні цілі.

З нагоди 50-літних уродин нашого заслуженого громадянина і секретаря 75 від. У. Н. Союзу, Василя Тараса, його приятелі і знакомі справили йому в його домі дня 16 січня ц. р. милу несподіванку у формі домашньої забави. Кожний з приявних складав йому і його подрузі побажання всього найкращого, за що Ювилят сердечно подякував, та при тій нагоді зложив $5 на Рідну Школу в старім краю, а $5 на будову Союзового Дому в Дітройті. Зновуж на поклик п. Чмира і п. Базилевича приявні гості зложили жертви на будову дому, по $1: Д. Базилевич, І. Слупецький, М. Присташ, Н. Дворчин, С. Михалюк, А. Доровський, О. Зданкевич, П. Костирка; по 50 ц.: В. Чмир, І. Ягнич. До жертв Ювилята в сумі $5 на Рідну Школу, Тов. Зап. Січ, від. 75 У. Н. Союзу ухвалило доложити $5. Разом на Рідну Школу вислано через Обєднання суму $10. Зновуж суму $15 передано на руки комітету будови дому.

Мих. Присташ.

РІВЕРГЕД, Н. Й.

Коляда на старокраєві цілі.

Заходами наших активних і патріотичних хлопців переведено в нашій громаді коляду, яка дала гарні висліди. Колядники зібрали гарну суму, яку зложили на мої руки, щоб переслати до Обєднання на призначену ціль. Молодим колядникам належиться щире признання за їх зрозуміння потреб старого краю. Серед них були: Антін Калина, Микола Вівчар, Мирослав Заверуха, Фридрих Швонек, і Володимир Заверуха. Зложили коляду такі особи: по $2: М. Стахник, Т. Сірко, Т. Швонек, Є. Штокайло; по $1: С. Кучма, І. Ромінський, Г. Стахів, І. Мельникович, М. Бойчук, М. Вівчар, К. Кольба, А. Вівчар, В. Стадницький, А. Стельмащук, Г. Вівчар, Т. Демків, М. Федун, А. Фльорко, М. Тиш, А. Ванат, А. Кітинський, О. Демчук, І. Березний, Я. Махно, А. Каплор, В. Драб, П. Луцький, Ю. Гергела, М. Дух, І. Мамага, Н. Худяк, І. Самотіс, Й. Сірко, Р. Демчук, С. Терешко, І. Зубина, Т. Чубко, Н. Демидович, Н. Прихідний, В. Бандрівський, М. Барнич, Г. Чаплик, Г. Штойкало, Д. Тимчак, Г. Драганюк, І. Вівчар, І. Білик, Ю. Дячун, С. Дикий, М. Ківвський, Й. Регула; по 75 ц.: Ева Наберезна; по 50 ц.: М. Середюк, П. Тиш, В. Тиш, Н. Баковський, Т. Навроцький, М. Терешко, І. Шкодзінський, Г. Бандрівський, М. Бандрівський, Д. Горичун; по 25 ц.: Ю. Жук, І. Стохник. Разом заколядовано $62.75. Розходу було $2.10. Остало $60.65, з чого вислано через Обєднання $15 на визвольну боротьбу, а решту на Рідну Школу.

Н. Худяк.

„СУЧАСНА УКРАЇНСЬКА ПРЕСА У ПОЛЬЩІ".

(КТВ.) В Інституті Національних Дослідів на зборах семинара відчитав недавно п. Геннадій Которович реферат під наведеним угорі наголовком. Прелеґент обговорив у 40-хвилевому рефераті вичерпуюче обличчя статистику, технічно-організаційну й редакційну сторону сучасної української преси в межах польської держави, поклавши великий натиск на вагу і ролю української публіцистики, проблему української преси за сокальським кордоном, потребу організації власної інформаційної служби і т. д.

Після реферату й кореферату виявилась цікава й палка дискусія, в якій брали участь приявні на зборах польські й жидівські журналісти, військові і студенти. Також провідник семинара поставив референтові багато запитів. М. ін. поставлено в дискусії такі питання: Які українські округи в краю читають найбільше і якої української преси, чи Холмщина передплачує львіську пресу, як виглядає теперішня боротьба української преси між собою, чи „староруська" преса має поважні вигляди розвитку, скільки й куди йде українська преса за кордон, чому на Волині нема своєї преси, якої агенції бракує українцям: публіцистичної чи інформаційної, чому українська преса не друкується латинською абедкою і т. ін.

На всі запити відповідав прелеґент, опісля провідник п. Стебельський виповів ще й свої широкі спостереження про сучасну українську пресу, закінчуючи так, як і інші промовці, висновком, що рівень української преси постійно підноситься і кращає.

Для наглядного обзна-йомлення з українською пресою прелеґент роздав між слухачів примірники ріжних українських пресових видань. Усім заімпонувала висока естетична вартість зовнішньої форми української преси.

Подружжя має, як медаль, два боки. Один бік добрий, а другий злий. Добрий бік — що чоловік не є сам, а злий, що чоловік ніколи не є сам.

Жінка все має рацію.

— Моя жінка — каже пан Курниківський — належить до тих, що все мають рацію. Якось тут кажу до ньої: „Евфрозино, на імянини дістанеш кримське футро!" А вона: „Небелиці плетеш! Не дістану!" Ну і що скажете? Вона справді мала рацію!

Початкуючий поет зголосився до славного критика та дає йому для оцінки дві свої поезії. Критик не прочитав, лише оком кинув на другу тай каже:

— Ця друга поезія ліпша.

— Таж ви, пане, ще її зовсім не читали!?

— Неможливе, щоби була гірша! — відповів спокійно критик.

ТАРЗАН І ЛЮДИ-ЛЕОПАРДИ. (133)

Сталеві дроти врізувалися глибоко в тіло Тарзана. Але фізичний біль був нічим в порівнанню з духовим неспокоєм: що буде далі? Малпи ніяк не могли дати собі ради з дротами. Коли вони тягнули за дроти, то завдавали тим лиш великий біль Тарзанові, ранили скіру, а користи з цього не було ніякої. Зновуж ніжні пальці Нкіми не здужали їх переламати.

Нкіма і її великі товаришки покищо піклувалися Тарзаном. Вони окружили його і відганяли гадюк, пажерливих звірів, орлів та супів. Також вони приносили йому овочі і воду. Але Тарзан знав, що так довго бути не може. Він знав, що остаточно візьме верх закон нетрів, який каже, що коли якогось сотворіння вже не можна рятувати, то треба його покинути.

Те саме зроблять малпи. Можливо, що Нкіма залишиться вірною при ньому. Але з Нкіни булаби мала поміч в обороні перед шакалями, гієнами, а навіть орлами чи супами. При першій появі цих хижаків вона подаласьби в корчі й полишила Тарзана самого. А навіть колиб не втекла, то її названі хижаки в одній секунді розірвуть. Не булоб ніякої користи з того нікому.

Та хоч тяжке було положення Тарзана, проте він не тратив рівноваги. Довгий досвід в нетрах навчив його, що чим більша небезпека, тим більше треба панувати над собою. Страх в небезпечних ситуаціях є найбільшим ворогом для даної істоти. Роздумуючи ось так, йому блиснула одна гадка до голови. Він покликав до себе одну найсильнішу малпу з цілої череди, Га-Яту.